

met een ongelofelijke uitstraling: Mathieu Güthschmidt. De oermoeder heet Lucy. Toen archeologen in 1974 een menselijk skelet in de Afrikaanse Gobi-woestijn opgroeven, draaiden ze constant de Beatles-evergreen *Lucy in the Sky with Diamonds*, vandaar. Lucy, de oudste mensachtige ooit gevonden, kijkt in Pourveurs tekst naar de evolutie van de moderne mens tussen 1953 en 2004 en verwondert zich zonder ophouden. Die verwondering betreft voornamelijk de overlevingsdrift van de mens. De overlevingsdrift zelf herkent Lucy weliswaar uit haar eigen oertijd, maar de middelen en omstandigheden van die drift zijn haar volslagen vreemd.

De op zichzelf niet allemaal even opzienbarende tableaux van het polderlandse leven in de voorbije halve eeuw krijgen door het commentaar, het meespelen en het observeren van Lucy een wonderlijke schwing, die de voorstelling beslist boven een theatrale geschiedenisles uittilt. *De Moeder* werd een Grote Vertelling over stuntelen, vallen en opstaan, foute keuzes en vrolijke wendingen. Een epos over het menselijk tekort, verteld op menselijke maat.

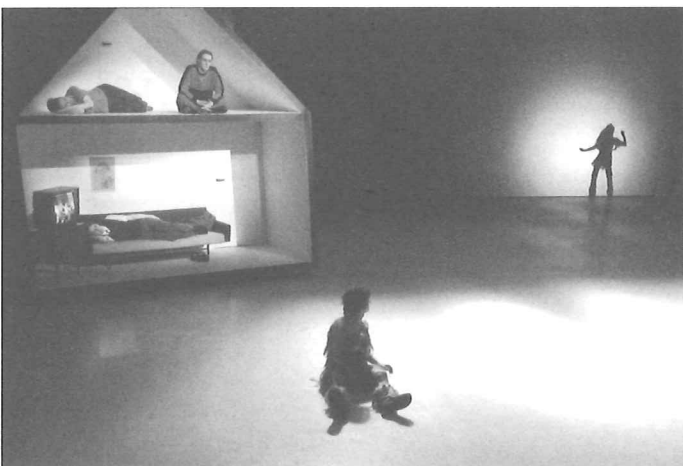
Dit najaar begint Rümke aan het tweede deel van zijn afscheid: Theater Artemis heeft het initiatief genomen voor een samenwerking met vijf andere toneelgezelschappen, die allemaal twee voorstellingen zullen brengen over de Spaanse stad Cordoba in het jaar duizend van onze jaartelling. Waarom? Omdat op die plek in dat jaar joden, moslims en christenen vreedzaam samenleefden.

We gaan aan de onstuitbare energie van theatermaker Rümke nog een hoop plezier beleven.

Loek Zonneveld

DE MOEDER

TEKST Paul Pourveur
REGIE Matthijs Rümke
SPEL Roos Drenth, Mathieu Güthschmidt, Joost Koning, Jorrit Ruijs en Kathenka Woudenberg
DECOR Sanne Danz
KOSTUUMS Arien de Vries
LICHT Gé Wegman
PRODUCTIE Theater Artemis
INLICHTINGEN OVER HET CORDOBA-PROJECT VAN THEATER ARTEMIS C.S.:
00-31-73-6123223, info@artemis.nl, www.artemis.nl

De moeder van de mamma van de pappa van de pappa van de mamma van de pappa... van mijn moeder MATTHIJS RÜMKE/THEATER ARTEMIS Foto Joep Lennarts

DIE SIEL VAN DIE MIER (HET MUZIEK LOD & HET NET)

Geen prutswerk

vleermuizen

What is it like to be a bat? Ondanks het wondere woordje 'vleermuis' laten we de titel van Thomas Nagels kostelijke essay liefst onvertaald. Niet omdat deze zo attractief of funky zou zijn. Wél omdat de curieuze constructie 'like to be' zich niet ongestraft in anderstalige leuzen laat strikken. En laat het nu net die zinsnede zijn die Nagels gedachten onder stoom zet. Deze filosoof – een kei in het uitpluizen van gevoelens, emoties en ander mentaal gehannes – vraagt zich af 'wat het is' om een vleermuis te zijn. Alvorens hij dit doet, nodigt Nagel uit tot een potje doortimmerd denkwerk: willen we geloven dat een mens of dier de omringende wereld 'ervaart', dan moet er zoiets bestaan als een abstract soort 'benul' van wat het is om een mens of dier te zijn. Logica van lange duur, want wie in het vervolg iets kwijt wil over ervaringen, houdt best de complete *condition humaine/animale* binnen handbereik.

Vandaar Nagels vampiristische gedachtenexperiment. Probeer je het leven als theatraal rondfladderende muis maar eens in te beelden: dons op je borst, vleugels onder je oksels, ultrasonore frequenties in je oren en insecten tussen je kiezen. Zo'n imaginair verkleedpartijtje vertelt graag wat het voor *ons* zou wezen om ons te gedragen als een vleermuis. 'But that is not the question,' merkt Nagel fijntjes op. 'I want to know what it is like for a bat to be a bat. Yet if I try to imagine this, I am restricted to the resources of my own mind, and those resources are inadequate to the task.' Naam én

faam waardig slaat hij daarbij de nagel op de kop. Inbeelden dat je ondersteboven dutjes doet, volstaat niet. Ook het menselijke bewustzijn moet 180 graden omgedraaid worden. Kortom, alléén als je het zelf bent, zal je 'weten' wat het is om een vleermuis te zijn.

Genoeg filosofische uitstapjes. De slotsom van Nagels betoog laat raden dat we best twee keer nadenken alvorens de bonte beestenboel rondom ons te beschrijven. Want alle mooie woorden over dieren zijn menselijk, al te menselijk. We keuvelen losjes over een 'leger' mieren, de 'bruidsvlucht' van termieten, de 'dans' van bijen en de 'trektocht' van zwaluwen. Allemaal zonder te begrijpen hoe deze lieve beestjes zélf hun gedrag ervaren. Onze visie op de dierenwereld is slechts een 'alternatieve realiteit', of – iets poëtischer – een 'spiegel van de mensheid'. Sla er de fabels van Aesopus, Fontaine en Disney maar op na.

In een poging om de bestiale realiteit te laten samenvallen met onze visie erop, graaien we er maar wat naast. Is de hond wel zo 'trouw' als we willen geloven? En wat is nu net 'leeuwenmoed'? Of zijn dit alleen maar 'ganzen-domme' vragen? Een antwoord is er beslist niet, want het blijft duimendraaien tot een theorie de mentale kloof tussen mens en dier overbrugt. Best ontvullend. Of, in de ronduit rouwende woorden van Nagel: 'such an understanding may be permanently denied to us by the limits of our nature. And to deny the reality or logical significance of what we can never describe or understand is the crudest form of cognitive dissonance.'